

ТР Мәгариф һәм фән
министрлыгы
ТР ФА Ш.Мәржани исем.
Тарих институты

Министерство
образования и науки РТ
Институт истории
им. Ш.Марджани АН РТ

**Татарстан АССРда телләр турындагы
декрет кабул ителүгә 100 ел тулу һәм
Татарстан Республикасында Туган телләр
һәм халыклар бердәмлеге елы уңаеннан**

**Приурочено к 100-летию принятия
декрета о языках в Татарской АССР
и Году родных языков и народного
единства в Республике Татарстан**

Халыкара фәнни конференция

**XX ГАСЫРДА – XXI ГАСЫР БАШЫНДА
МИЛЛИ ТӨБӘКЛӘРДӘ ТЕЛ ВАЗГЫЯТЕ
ҺӘМ ТЕЛ ЛАНДШАФТЫ**

**Международная научная конференция
ЯЗЫКОВАЯ СИТУАЦИЯ И ЯЗЫКОВОЙ
ЛАНДШАФТ НАЦИОНАЛЬНЫХ
РЕГИОНОВ В XX – НАЧАЛЕ XXI ВВ.**

**Казань, 29 июня 2021 г.
Казан, 29 июнь, 2021 ел**

Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенен

Ш. Мәржани исем. Тарих институты

**XX гасырда – XXI гасыр башында
милли төбәкләрдә тел вазгыяте
һәм тел ландшафты**

*Татарстан АССРда телләр турындагы декрет кабул ителүгә
100 ел тулу һәм Татарстан Республикасында Туган телләр
һәм халыклар бердәмлеге елы уңаеннан үткәрелгән*

халыкара фәнни конференция

ПРОГРАММАСЫ

Казан шәһәре, 2021 ел, 29 июнь

*Конференция «Татарстан Республикасында 2014–2023 елларда
дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру» дәүләт программасы
кысаларында үткәрелә*

КОНФЕРЕНЦИЯНЕҢ ЭШ ТӘРТИБЕ

2021 ел, 29 июнь

- 09.00 – 10.00 – Конференциядә катнашучыларны теркәү
10.00 – 10.15 – **Конференциянең ачылышы.**
Сәламләү сүзләре (3 минутка кадәр)
10.15 – 12.00 – **Пленар утырыш** (чыгышлар – 10–12 минут,
сораулар һәм дискуссияләр – 3–5 минут)
12.00 – 13.00 – Төшке аш
13.00 – 17.00 – **Секцияләр эше**
15.00 – 15.15 – Кофе-брейк
17.00 – 18.00 – Мәдәни программа
18.00 – 19.00 – Кичке аш

Конференцияне уздыру урыны:

ТР ФА Ш. Мәржани ис. Тарих институты
(Казан ш., Батурин ур., 7А)

2021 ел, 29 июнь

КОНФЕРЕНЦИЯНЕҢ АЧЫЛЫШЫ

10.00 – 10.15

Модератор: Гибатдинов Марат Миңгали улы

Сәламләү сүзләре

Салихов Радик Рим улы, т.ф.д., ТР ФА академигы, ТРның атказанган фән эшлеклесе, ТР ФАнең Ш. Мәрҗани исем. Тарих институты директоры

Һадиуллин Илсур Гәрәй улы, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министры

Әхмәтов Марат Готыф улы, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы рәисе урынбасары, ТР Президенты каршындагы Татар телен саклау һәм үстерү комиссиясе рәисе

Шакиров Данис Фәнис улы, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитеты җитәкчесе

ПЛЕНАР УТЫРЫШ

10.15 – 12.00

Конференц-зал (2 кат, 232 бүлмә)

(төп ZOOM конференция)

Гибатдинов Марат Миңгали улы, пед. ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының фән эшләрә буенча директор урынбасары, Милли мәгариф тарихы һәм теориясе үзәге җитәкчесе (Казан)

XX гасырда Татарстан Республикасында тел сәясәте

Алиева Севинж Исафил гызы, т.ф.д., Азәрбәйжан Республикасы Милли фәннәр академиясе А.А. Бакыйханов исем. Тарих институтының Азәрбәйжан-Россия мөнәсәбәтләре тарихы бүлеге әжитәкчесе (Баку)

Россиядә төрки телләренң торышы (онлайн)

Кузьмин Евгений Иванович, пед.ф.к., «Һәркем өчен мәғлүмат» ЮНЕСКО Программасының Хөкүмәтара советы рәисе урынбасары, ЮНЕСКО / ИФАПның Телләренә саклау киберкиңлектә телләренң күптөрлелеген үстерү эш төркеменәң әжитәкчесе, «Һәркем өчен мәғлүмат» ЮНЕСКО Программасының Россия комитеты рәисе, Китапханаләр хезмәттәшлегә Төбәкара үзәге президенты (Мәскәү)

Россиядә һәм дөньяда күптеллек: бүгенге көн мәсьәләләре һәм миноритар телләренә саклау һәм үстерү перспективалары (онлайн)

Замятин Константин Юрьевич, PhD, доцент, чакырылган галим, Гелсинки университетының фин теле кафедрасы (Гелсинки)

1980нче еллар ахырында – 1990нчы еллар башында РФ республикаларында тел сәясәтенәң формалашуы

Габдрәфыйков Илдар Мәхмүт улы, т.ф.к., РФА Уфа федераль тикшеренү үзәгенәң Р.Г. Кузеев исем. Этнологик тикшеренүләр институтының Этнополитология бүлеге өлкән фәнни хезмәткәре (Уфа)

Татар-башкорт чикләрендә туган телләр (XX гасыр – XXI гасыр башы жанисәпләре мәғлүматлары буенча) (онлайн)

12.00 – 13.00 – Төшке аш

СЕКЦИЯЛӘР ЭШЕ

Секция 1. СССР шартларында тел сәясәте һәм тел вазгыяте

13.00 – 17.00

Конференц-зал (2 кат, 232 бүлмә)

(*ZOOM* конференциясенәң Инче сессия залы)

(Чыгышлар – 10 минут, сораулар һәм дискуссияләр – 3–5 минут)

*Модераторлар: Хәнипова Илнара Илдус кызы,
Галимжанова Алинә Таһир кызы*

Кириллова Зоя Николаевна, филол. ф.к., Казан федераль университетының гомуми тел белеме һәм тюркология кафедрасы доценты (Казан)

1920–1930 нчы елларда тел сәясәте

Кондратюк Григорий Николаевич, т.ф.д., профессор, ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының Кырым фәнни үзәге өлкән фәнни хезмәткәре, Фәүзи Якубов исем. Кырым инженер-педагогия университетының Тарих кафедрасы профессоры (Симферополь)

Кырым АССРда сугышара чорда тел сәясәте (XX гасырның 20–30нчы еллары) (онлайн)

Гатин Әскәр Александр улы, т.ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының Иң яңа тарих бүлеге кече фәнни хезмәткәре (Казан)

Казакъстан АССРда коренизация сәясәтенәң үзенчәлекләре: нәтиҗәләре һәм сабаклары

Сафин Фаил Габдулла улы, т.ф.д. проф., РФА Уфа федераль тикшеренү үзәге Р.Г. Кузеев исем. Этнологик тикшеренүләр институтының Этнополитология бүлегә җитәкчесе, өлкән фәнни хезмәткәр (Уфа)

1970 – 1980нче елларда Идел-Урал автономияле республикаларында тел сәясәте (**онлайн**)

Очирова Нина Гаряевна, полит. ф.к., Федераль тикшеренү үзәге, РФАнең Көнъяк фәнни үзәге әйдәп баручы фәнни хезмәткәре (Ростов-на-Дону)

Калмыкия Республикасында совет һәм совет чорыннан соңгы дәверләрдә тел сәясәте (**онлайн**)

Садыйков Шамил Фәнис улы, пед.ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының Милли мәгариф тарихы һәм теориясе үзәге өлкән фәнни хезмәткәре (Казан)

1920нче – 1930нчы елларда Казан шәһәренең югары уку йортларында татар телен гамәлгә ашыру

Бушуйева Людмила Александровна, т.ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының Милли мәгариф тарихы һәм теориясе үзәге өлкән фәнни хезмәткәре (Казан)

Көнчыгыш педагогия институтында милли телләр һәм мәдәниятләр бүлекләре: оешулары һәм эшчәнлекләре (1920нче еллар)

Хәнипова Илнара Илдус кызы, т.ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының Иң яңа тарих бүлегә мөдире вазыйфасын башкаручы (Казан)

Казан дәүләт университетында татар теле һәм әдәбияты кафедрасы ачылу тарихы

15.00 – 15.15 – Кофе-брейк

Галимжанова Алинә Таһир кызы, т.ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани
исем. Тарих институтының Иң яңа тарих бүлеге фәнни хезмәткәре
(Казан)

Татар тел, әдәбият һәм тарих фәнни-тикшеренү институтының
тел секторы: сталинизм чорында фәнни эшчәнлеге

Галләмова Әлфия Габделнур кызы, т.ф.д., ТР ФА Ш. Мәрҗани
исем. Тарих институтының Иң яңа тарих бүлеге әйдәп баручы
фәнни хезмәткәре (Казан)

1950нче елларда татар зыялыларының туган телнең жәм-
гыяттәге ролен күтәрү буенча көрәше

Әхмәдиева Нәркәс Вафа кызы, т.ф.к., РФА Уфа федераль тикше-
ренү үзәге Тарих, тел һәм әдәбият институтының Башкорт-
станның иң яңа тарихы бүлеге өлкән фәнни хезмәткәре (Уфа)

1959нчы – 1989нчы елларда Башкортстандагы башкорт халкы
арасында тел процессларының үзенчәлекләре

Шуһабетдинов Ринат Нәҗметдин улы, Үзбәкстан Республикасы
Президенты каршындагы Үзбәкстан Республикасының Беренче
Президенты Ислам Кәримов исем. Фәнни-мәгърифәт мемориаль
комплексының өлкән фәнни хезмәткәре (Ташкент)

Үзбәкстан мәгариф системасында татар мәктәбе (XX гасырның
беренче яртысы) (**онлайн**)

Мостафаева Надирә Абдуллаевна, т.ф.д., Үзбәкстан Респуб-
ликасы ФА Тарих институты өлкән фәнни хезмәткәре (Ташкент)

Совет Үзбәкстаны мәктәпләрендә рус теле (XX гасырның
30нчы – 80нче еллары) (**онлайн**)

Секция 2. Хәзерге чорда телләр ландшафты һәм тел сәясәтенең актуаль проблемалары

13.00 – 17.00

Утырышлар залы (2 кат, 221 бүлмә)

(ZOOM конференциясенә 2нче сессия залы)

(Чыгышлар – 10 минут, сораулар һәм дискуссияләр – 3–5 минут)

*Модераторлар: Габдрахманова Гөлнара Фаат кызы
Габдрәфыйков Илдар Мәхмүт улы*

Кириленко Светлана Владимировна, филол.ф.к., доцент, РФА Тел белеме институтының Милләт-тел мөнәсәбәтләре буенча фәнни-тикшеренү үзәге фәнни хезмәткәре (Мәскәү)

Тел өлкәсендә планлаштыруны гамәлгә ашыруда үзенчәлекләр һәм телнең киләчәген күзаллау мәсьәләләре

Биткеева Айса Николаевна, филол. ф.д., РФА Тел белеме институтының әйдәп баручы фәнни хезмәткәре;

Каплунова Мария Яковлевна, филол.ф.к., РФА Тел белеме институтының фәнни хезмәткәре (Мәскәү)

Россия идеологиясе һәм сәясәте контекстында тазларның этник фекерләре үзгәреше

Галләмов Рушан Рәхимҗан улы, соц.ф.д., профессор, РФ Хөкүмәте каршындагы Икътисад университеты Уфа филиалының Фәлсәфә, тарих һәм хокук кафедрасы мөдире (Уфа)

Россия республикалары шәһәрләрендә рус булмаган халыкларның милли-тел кулланылышы эволюциясе: буынара аермалар (Башкортстандагы башкортлар һәм татарлар мисалында) **(онлайн)**

Лотфуллин Марат Вазыйх улы, физ.-мат.ф.к., өлкән фәнни хезмәткәр, ТР Мәгарифне үстерү институтының татар теле һәм әдәбияты кафедрасы доценты (Казан)

Белем бирүнең милли-төбәк эчтәлеген гамәлгә ашыруда Россия мәгариф системасы тарафыннан бирелгән мөмкинлекләрдән файдалану

Дырхеева Галина Александровна, филол.ф.д., профессор, РФА Себер бүлегенең монгол, буддизм һәм тибет белеме институты Тел белеме бүлгә өлкән фәнни хезмәткәре (Улан-Удэ)

Бурятияда тел сәясәте: тарих һәм хәзерге чор (**онлайн**)

Бадараев Дамдин Доржиевич, соц.ф.к., доцент, РФА Себер бүлегенең монгол, буддизм һәм тибет белеме институты Социология бүлгә өлкән фәнни хезмәткәре (Улан-Удэ)

Бурятия Республикасының күпмилләтле мохитендә бурят теле: торышы, өйрәнүгә этәргечләр, популяр формалары (**онлайн**)

Низамова Лилия Равил кызы, соц.ф.к., Казан федераль университетының Гомуми һәм этник социология кафедрасы доценты (Казан)

Татарлар арасында татар телен куллануның торышы (Татарстан Республикасында уздырылган массакүләм сораштыру нәтижәләре буенча)

Хрущева Оксана Александровна, филол.ф.к., Оренбург дәүләт университетының Инглиз филологиясе һәм инглиз телен укуы методикасы кафедрасы доценты (Оренбург)

XXI гасырда Россиядәге тел вазгыяте феномены буларак шәһәр күптеллеләге (Оренбург өлкәсе мисалында) (**онлайн**)

15.00 – 15.15. – Кофе-брейк

Назаров Равшан Ринатович, филос.ф.к., Г.В. Плеханов ис. Россия икътисад университетының Ташкент филиалы доценты (Ташкент)

Хэзерге Үзбэкстанда этнолингвистик процесслар (онлайн)

Чанкова Ирина Викторовна, филос.ф.к., Хакас тел, әдәбият һәм тарих фәнни-тикшерену институтының гыйльми сәркатибе (Абакан)

Хакасия Республикасында милли массакуләм мәгълүмат чараларының эшчәнлеге (онлайн)

Трошкина Ирина Николаевна, филос.ф.к., Хакас тел, әдәбият һәм тарих фәнни-тикшерену институтының Икътисад һәм социология бүлегә мөдире (Абакан)

Хакасия Республикасы башкаласында хакас телен саклап калу мәсьәләсе (онлайн)

Кан Валерия Сергеевна, т.ф.к., ТР ФА Ш. Мәрҗани исем. Тарих институтының Иң яңа тарих бүлегә өлкән фәнни хезмәткәре (Казан)

Тыва Республикасында милли-тел вазгыате

Иванов Вячеслав Валерьевич, РФА Тел белеме институты аспиранты (Мәскәү)

Бурятия Республикасында тел вазгыатенә чыгылышы буларак Улан-Удэ шәһәренә тел ландшафты

Абдуллина Чулпан Зөфәр кызы, ТР ФА Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбият һәм сәнгать институты аспиранты (Казан)

Татарстанда тел сәясәтен тормышка ашыруда мәгълүмат чараларының роле

Николаева Ирина Викторовна, филол.ф.к., доцент, Россия
икътисади үсеи министрлыгы Бөтенроссия тышкы сәүдә акаде-
миясенең Роман-герман телләре кафедрасы профессоры (Мәскәү)

Студентларны мәдәниягә аралашуга әзерләүдә милли-
мәдәни компетенция булдыру (онлайн)

Мусаева Руганият Атаковна, филол.ф.к., Карабудагкәнт гимна-
зиясенең фәнни-методик эшчәнлек буенча директор урынбасары
(Дагыстан Республикасы)

Туган тел һәм әдәбият укыту барышында укучыларның фәнни-
тикшеренү эшчәнлеген оештыру

Федоринчик Артём Сергеевич, филол.ф.к., укытучы, тәрҗемәче,
бәйсез галим (Киев)

Телләргә укытуда аналитик методика (онлайн)

Секция 3. Бәйсез дәүләтләр берлеге территориясендә телләрне өйрәнү тарихы һәм хәзерге торышы

13.00 – 17.00

Конференц-зал (1нче кат, 137 бүлмә)

(төп ZOOM конференция)

(Чыгышлар – 10 минут, сораулар һәм дискуссияләр – 3–5 минут)

Модераторлар: Хисамов Олег Ришат улы

Мортазина Ләлә Рәис кызы

Хисамов Олег Ришат улы, филол.ф.к., ТР ФА Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының фән эшләрә буенча директор урынбасары (Казан)

Г. Ибраһимов исемндәге Тел, әдәбият һәм сәнгать инсти-
тутының милли мәгариф өлкәсендәге проектлары

Иванова Нина Иннокентьевна, филол. ф.к., РФА Себер бүлегенең гуманитар фәннәр һәм азсанлы Төньяк халыклары проблемалары институты өлкән фәнни хезмәткәре (Якутск)

Саха Республикасында хәзерге тел вазгыате: лингвистик һәм
экстралингвистик контекстлар **(онлайн)**

Глеубердина Гөлдән Токатовна, филол. ф.к., Ч. Вәлиханов исем. Күкчәтау университетының Казакъ филологиясе кафедрасы доценты;

Батыргалиева Гөлөм Токатовна, мәгариф магистры, 3нче номерлы Чуртандин урта мәктәбенең инглиз теле укытучысы (Күкчәтау)

Хәзерге әйтеш (тел ярышы) шигъриятендә тел һәм милләтара
татулык мәсьәләләре **(онлайн)**

Абдина Раиса Петровна, филол. ф.к., Хакас тел, әдәбият һәм тарих фәнни-тикишеренү институтының әйдәп баручы фәнни хезмәткәре (Абакан)

Хакас телен һәм аның диалектларын өйрәнү тарихы һәм хәзерге торышы (соңгы экспедицияләр мәғлүматлары нигезендә)

Майнагашева Нина Семеновна, филол. ф.к., Хакас тел, әдәбият һәм тарих фәнни-тикишеренү институты директоры вазыйфаларын башкаручы, әйдәп баручы фәнни хезмәткәр (Абакан)

Төбәктәге тел вазгыяте контекстында хакас әдәбиятындагы әдәби билингвизм мәсьәләсе (онлайн)

Луговая Екатерина Александровна, филол.ф.к., Ставрополь дәүләт педагогия институтының Рус, туган телләр һәм лингводидактика кафедрасы доценты;

Луговой Дмитрий Борисович, филол.ф.к., Ставрополь дәүләт педагогия институтының Рус, туган телләр һәм лингводидактика кафедрасы доценты (Ставрополь)

Төньяк Кавказ халыклары текстларының лингвомәдәни һәм прагматик потенциаллары (онлайн)

Титова Ольга Владимировна, филол.ф.к., Удмурт тарих, тел һәм әдәбият институтының филологик тикишеренүләр бүлегә фәнни хезмәткәре (Ижевск)

XXI гасыр башында удмурт лексикографиясенң үсеше турында (онлайн)

Магерарова Юлия Юрьевна, филол.ф.к., доцент, Мәгарифне үстерү һәм педагогик кадрларның белемен күтәрү институтының Милли мәдәният һәм милли телләр фәнни-методик лабораториясе мөдире (Магадан)

XX–XXI гасырлар чигендә Россиянең Ерак Төньяк-Көнчыгышында лингвистик вазгыять

15.00 – 15.15. – Кофе-брейк

Абызова Резеда Равил кызы, филол. ф.к., ТР ФА Ш. Мәржани исем. Тарих институтының Милли мәгариф тарихы һәм теориясе үзәге өлкән фәнни хезмәткәре (Казан)

Галимжан Ибраһимов – күренекле тел галиме

Лебедев Эдуард Евгеньевич, филол. ф.к., Чуваш дәүләт гуманитар фәннәр институтының өлкән фәнни хезмәткәре (Чебоксар)

Н.И. Ашмарин – галим һәм педагог (онлайн)

Орешкова Юлия Александровна, тарих магистры, Хакасия Республикасы Милли архивының Документларны файдалану, оештыру һәм методик эш бүлгәсә мөдире (Абакан)

Күренекле хакас мәгърифәтче К.С. Тодышевның торышы һәм иҗат юлы (онлайн)

Мөхәммәдов Шухрат Бахронович, т.ф.к., доцент, Ўзбекстан Республикасының Туризм һәм спорт министрлыгы каршындагы Туризмны үстерү институты өлкән белгече (Ташкент)

Исмәгыйль Гаспралы һәм Төркестанда жәдиди мәктәпләр ачылу (онлайн)

Арушанова Манушак Сергеевна, сәнгать белгече, Ўзбекстан Республикасы Президенты каршындагы Ўзбекстан Республикасының Беренче Президенты Ислам Каримов исем. Фәнни-мәгърифәт мемориаль комплексы экскурсиячесе (Ташкент)

Р.Х.Такташ шигъриятенә тел стилистикасы үзенчәлекләре (онлайн)

Игнатенко Нина Николаевна, Мәгарифне үстерү һәм педагогик кадрларның белемен күтәрү институтының Милли мәдәният һәм милли телләр фәнни-методик лабораториясә өлкән методисты (Магадан)

Эвеннарда язмачылык: традицияләр һәм хәзергә хәле

Шәрипова Айгөл Айрат кызы, ТР ФА Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбият һәм сәнгать институты аспиранты, Казан федераль университеты Халыкара багланышлар институтының укыту-методик эшчәнлек буенча белгече (Казан)

Татарстан Республикасы ойконимнарының фонетик төрлелеге: хокукый һәм лингвистик аспектлар

Хакназаров Сәедмурод Хамдамович, геол.-минер.ф.к., Обь-угыр гамәли тикшеренүләр һәм эшләнмәләр институтының Социаль-икътисади үсеш һәм мониторинг бүлегә мөдире (Ханты-Мансийск)

Юграның Октябрь районы мәктәпләрендә туган телләргә өйрәнү һәм укыту: жәмгыятьтәге караш (**онлайн**)

Министерство образования и науки Республики Татарстан

Институт истории им. Ш. Марджани
Академии наук Республики Татарстан

ПРОГРАММА

Международной научной конференции,

*приуроченной к 100-летию принятия декрета о языках
в Татарской АССР и Году родных языков
и народного единства в Республике Татарстан*

**Языковая ситуация и языковой
ландшафт национальных регионов
в XX – начале XXI вв.**

Казань, 29 июня 2021 г.

*Конференция проводится в рамках Государственной программы
Республики Татарстан «Реализация государственной национальной
политики в Республике Татарстан на 2014–2023 гг.»*

РЕГЛАМЕНТ РАБОТЫ КОНФЕРЕНЦИИ

29 июня 2021 г.

09.00 – 10.00 – Регистрация участников
10.00 – 10.15 – **Открытие конференции.** Приветственное слово
участникам конференции (до 3 минут)
10.15 – 12.00 – **Пленарное заседание** (доклады – 10–12 минут,
выступления в дискуссии – до 5 минут)
12.00 – 13.00 – Обед
13.00 – 17.00 – **Секционные заседания**
15.00 – 15.15 – Кофе-брейк
17.00 – 18.00 – Культурная программа
18.00 – 19.00 – Ужин

Место проведения конференции:

Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ
(Казань, ул. Батурина, 7А)

29 июня 2021 г.

ОТКРЫТИЕ КОНФЕРЕНЦИИ

10.00 – 10.15

Модератор: Гибатдинов Марат Мингалиевич

Приветственные слова

Салихов Радик Римович, д-р ист. наук, академик АН РТ, заслуженный деятель науки РТ, директор Института истории им. Ш. Марджани АН РТ

Хадиуллин Ильсур Гараевич, Министр образования и науки Республики Татарстан

Ахметов Марат Готович, заместитель председателя Государственного Совета Республики Татарстан, председатель Комиссии при Президенте РТ по вопросам сохранения и развития татарского языка

Шакиров Данис Фанисович, руководитель Исполкома Всемирного конгресса татар

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

10.15 – 12.00

Конференц-зал (2 этаж, каб. 232)

Основная ZOOM конференция

Гибатдинов Марат Мингалиевич, канд. пед. наук, заместитель директора по научной работе, руководитель Центра истории и теории национального образования, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Языковая политика в Республике Татарстан в XX веке

Алиева Севиндж Исрафил гызы, д-р ист. наук, зав. отделом истории азербайджано-российских отношений, Институт истории им. А.А. Бакиханова Национальной Академии наук Азербайджана (Баку)

Положение тюркских языков в России (**онлайн**)

Кузьмин Евгений Иванович, канд. пед. наук, зам. председателя Межправительственного совета Программы ЮНЕСКО «Информация для всех» (ЮНЕСКО / ИФАП), руководитель Рабочей группы ЮНЕСКО / ИФАП по сохранению языков и развитию языкового разнообразия в киберпространстве, председатель Российского комитета Программы ЮНЕСКО «Информация для всех», президент Межрегионального центра библиотечного сотрудничества (Москва)

Многоязычие в России и в мире: современные проблемы и перспективы сохранения и развития миноритарных языков (**онлайн**)

Замятин Константин Юрьевич, PhD, доцент, приглашенный исследователь, кафедра финского языка, Университет Хельсинки (Хельсинки)

Формирование языковой политики республик РФ в конце 1980-х – начале 1990-х гг.

Габдрафиков Ильдар Махмудович, канд. ист. наук, ст. науч. сотр. отдела этнополитологии, Институт этнологический исследований им. Р.Г. Кузеева Уфимского федерального исследовательского центра РАН (Уфа)

Родные языки в татаро-башкирском пограничье по данным переписей населения XX – начала XXI вв. (**онлайн**)

12.00 – 13.00 – Обед

СЕКЦИОННЫЕ ЗАСЕДАНИЯ

Секция 1. Языковая политика и языковая ситуация в условиях СССР

13.00 – 17.00

Конференц-зал (2 этаж, каб. 232)

Сессионный зал 1 ZOOM-конференции

(доклады – 10 минут, вопросы, дискуссия – 3-5 минут)

Модераторы:

Ханипова Ильнара Ильдусовна

Галимзянова Алина Тагировна

Кириллова Зоя Николаевна, канд. филол. наук, доцент, доцент кафедры общего языкознания и тюркологии Казанского федерального университета (Казань)

1920–1930 нчы елларда тел сәясәте

Кондратюк Григорий Николаевич, д-р ист. наук, профессор, вед. науч. сотр. КНЦ Института истории им. Ш. Марджани АН РТ, профессор кафедры истории ГБОУВО РК «Крымский инженерно-педагогический университет имени Февзи Якубова» (Симферополь)

Языковая политика в Крымской АССР в межвоенный период (20–30-е годы XX века) (**онлайн**)

Гатин Аскар Александрович, канд. ист. наук, мл. науч. сотр. отдела новейшей истории, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Особенности политики коренизации в Казахской АССР: уроки и последствия

Сафин Фаиль Габдуллович, д-р ист. наук, проф., гл. науч. сотр., зав. отделом этнополитологии, Институт этнологических исследований им. Р.Г. Кузеева Уфимского федерального исследовательского центра РАН (Уфа)

Языковая политика в автономных республиках Урало-Поволжья в 1970–1980-е годы (**онлайн**)

Очирова Нина Гаряевна, канд. полит. наук, вед. науч. сотр. ФГБУН «Федеральный исследовательский центр Южный научный центр РАН» (Ростов-на-Дону)

Языковая политика в Республике Калмыкия в советский и постсоветский периоды (**онлайн**)

Садыков Шамиль Фанисович, канд. пед. наук, ст. науч. сотр. Центра истории и теории национального образования, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Реализация татарского языка в высших учебных заведениях Казани в 1920–1930 годы

Бушуева Людмила Александровна, канд. ист. наук, ст. науч. сотр. Центра истории и теории национального образования, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Национальные отделения языка и культуры в Восточном педагогическом институте: организация и деятельность (1920-е гг.)

Ханипова Ильнара Ильдусовна, канд. ист. наук, и.о. зав. отдела новейшей истории, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Создание кафедры татарского языка и литературы в Казанском Государственном университете

15.00 – 15.15 – Кофе-брейк

Галимзянова Алина Тагировна, канд. ист. наук, науч. сотр. отдела новейшей истории, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Сектор языка Татарского научно-исследовательского института языка, литературы и истории: научная деятельность в период сталинизма

Галлямова Альфия Габдульнуровна, д-р ист. наук, вед. науч. сотр. отдела новейшей истории, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Борьба татарской интеллигенции за поднятие социального престижа родного языка. 1950-е гг.

Ахмадиева Наркас Вафиевна, канд. ист. наук, ст. науч. сотр. отдела новейшей истории Башкортостана, Институт истории, языка и литературы Уфимского федерального исследовательского центра РАН (Уфа)

Особенности языковых процессов в среде башкирского населения Башкирии в 1959–1989 гг.

Шигабдинов Ринат Начметдинович, вед. науч. сотр., Научно-просветительский мемориальный комплекс им. Первого Президента Республики Узбекистан Ислама Каримова при Президенте Республики Узбекистан (Ташкент)

Татарская школа в системе образования Узбекистана (первая пол. XX века) (онлайн)

Мустафаева Нодира Абдуллаевна, д-р ист. наук, ст. науч. сотр., Институт истории АН Республики Узбекистан (Ташкент)

Русский язык в школах советского Узбекистана (30–80-е гг. XX века) (онлайн)

Секция 2. Языковой ландшафт и актуальные проблемы языковой политики на современном этапе

13.00 – 17.00

2 этаж, каб. 221

Сессионный зал 2 ZOOM-конференции

(доклад – 10 минут, вопросы, дискуссия – 3–5 минут)

Модераторы:

Габдрахманова Гульнара Фаатовна

Габдрафиков Ильдар Махмutowич

Кириленко Светлана Владимировна, канд. филол. наук, доцент, науч. сотр., Научно-исследовательский центр по национально-языковым отношениям, Институт языкознания РАН (Москва)

Особенности реализации языкового планирования и проблема языкового прогнозирования

Биткеева Айса Николаевна, д-р филол. наук, вед. науч. сотр., Институт языкознания РАН;

Каплунова Мария Яковлевна, канд. филол. наук, науч. сотр., Институт языкознания РАН (Москва)

Трансформации этноустановок тазов в контексте политики и идеологии России

Галлямов Рушан Рахимзянович, д-р соц. наук, проф., зав. кафедрой «Философия, история и право» Уфимского филиала Финуниверситета при Правительстве РФ (Уфа)

Эволюция этноязыкового поведения нерусского населения в городах российских республик: межпоколенные различия (на примере башкир и татар Башкортостана) (**онлайн**)

Лотфуллин Марат Вазыхович, канд. физ.-мат. наук, ст. науч. сотр., доцент кафедры татарского языка и литературы, Институт развития образования РТ (Казань)

Создание возможностей, предоставляемых системой образования России по реализации национально регионального содержания образования

Дырхеева Галина Александровна, д-р филол. наук, профессор, гл. науч. сотр. отдела языкознания, Институт монголоведения, буддологии и тибетологии Сибирского отделения РАН (Улан-Удэ)

Языковая политика в Бурятии: история и современность
(онлайн)

Бадараев Дамдин Доржиевич, канд. соц. наук, доцент, ст. науч. сотр. сектора социологии, Институт монголоведения, буддологии и тибетологии Сибирского отделения РАН (Улан-Удэ)

Бурятский язык в полиэтнической среде Республики Бурятия: состояние, мотивации к изучению, востребованные формы
(онлайн)

Низамова Лилия Равильевна, канд. соц. наук, доцент кафедры общей и этнической социологии Казанского федерального университета (Казань)

Практики использования татарами татарского языка (по материалам массового опроса в Республике Татарстан)

Хрущева Оксана Александровна, канд. филол. наук, доцент, доцент кафедры английской филологии и методики преподавания английского языка, ФГБОУ ВО «Оренбургский государственный университет» (Оренбург)

Полилингвизм городской среды как феномен языковой ситуации в России XXI века (на примере Оренбургской области)
(онлайн)

15.00 – 15.15 – Кофе-брейк

Назаров Равшан Ринатович, канд. филос. наук, доцент Ташкентского филиала Российского экономического университета им. Г.В. Плеханова (Ташкент)

Этнолингвистические процессы в современном Узбекистане
(онлайн)

Чанкова Ирина Викторовна, канд. филос. наук, ученый секретарь ГБНИУ РХ «ХакНИИЯЛИ» (Государственное бюджетное научно-исследовательское учреждение Республики Хакасия «Хакасский научно-исследовательский институт языка, литературы и истории») (Абакан)

Деятельность национальных СМИ в Республике Хакасия
(онлайн)

Трошкина Ирина Николаевна, канд. филос. наук, зав. сектором экономики и социологии, ГБНИУ РХ «ХакНИИЯЛИ» (Государственное бюджетное научно-исследовательское учреждение Республики Хакасия «Хакасский научно-исследовательский институт языка, литературы и истории») (Абакан)

Проблема сохранения хакасского языка в столице Республики Хакасия (онлайн)

Кан Валерия Сергеевна, канд. ист. наук, ст. науч. сотр. отдела новейшей истории, Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ (Казань)

Этноязыковая ситуация в Республике Тыва

Иванов Вячеслав Валерьевич, аспирант, Институт языкознания РАН (Москва)

Языковой ландшафт города Улан-Удэ как отражение языковой ситуации в Республике Бурятия

Абдуллина Чулпан Зуфаровна, аспирант, Институт языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова АН РТ (Казань)

Татарстанда тел сәясәтен тормышка ашыруда мәгълүмат чараларының роле

Николаева Ирина Викторовна, канд. филол. наук, доцент, профессор кафедры романо-германских языков, Всероссийская академия внешней торговли Министерства экономического развития России (Москва)

Формирование этнокультурной компетенции при подготовке студентов к межкультурной коммуникации (**онлайн**)

Мусаева Руганият Атаковна, канд. филол. наук, заместитель директора по научно-методической работе, МБОУ «Гимназия» с. Карабудахкент Республики Дагестан

Организация научно-исследовательской деятельности учащихся в процессе преподавания родного языка и литературы

Федоринчик Артём Сергеевич, канд. филол. наук, преподаватель, переводчик, независимый исследователь (Киев)

Аналитическая методика преподавания языков (**онлайн**)

Секция 3. История изучения и современное состояние языков на территории СНГ

13.00 – 17.00

Конференц-зал (1 этаж, каб. 137)

Основная ZOOM конференция

(доклад – 10 минут, вопросы, дискуссия – 3–5 минут)

Модераторы:

Хисамов Олег Ришатович

Муртазина Ляля Раисовна

Хисамов Олег Ришатович, канд. филол. наук, заместитель директора по научной работе, Институт языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова АН РТ (Казань)

Проекты Института языка литературы и искусства им. Г. Ибрагимова в сфере национального образования

Иванова Нина Иннокентьевна, канд. филол. наук, ст. науч. сотр. ЯНЦ СО РАН ИГиЛПМНС (Институт гуманитарных исследований и проблем малочисленных народов Севера Сибирского отделения РАН) (Якутск)

Современная языковая ситуация в Республике Саха: лингвистический и экстралингвистический контекст (**онлайн**)

Тлеубердина Гульден Токатовна, канд. филол. наук, доцент кафедры казахской филологии, Кокшетауский университет им. Ш. Уалиханова;

Батыргалиева Гулим Токатовна, магистр образования, выпускник Университета Джорджии (США), учитель англ. яз., Шортандинская средняя школа №3 (Кокшетау)

Проблемы языка и межэтнического согласия в поэзии современного айтыса (словесного состязания) (**онлайн**)

Абдина Раиса Петровна, канд. филол. наук, вед. науч. сотр. ГБНИУ РХ «ХакНИИЯЛИ» (Государственное бюджетное научно-исследовательское учреждение Республики Хакасия «Хакаский научно-исследовательский институт языка, литературы и истории») (Абакан)

История изучения и современное состояние хакасского языка и его диалектов (по материалам последних экспедиций)

Майнагашева Нина Семеновна, канд. филол. наук, вед. науч. сотр. сектора литературы, и.о. директора, ГБНИУ РХ «ХакНИИЯЛИ» (Государственное бюджетное научно-исследовательское учреждение Республики Хакасия «Хакаский научно-исследовательский институт языка, литературы и истории») (Абакан)

Проблема художественного билингвизма в хакасской литературе в контексте языковой ситуации в регионе (**онлайн**)

Луговая Екатерина Александровна, канд. филол. наук, доцент кафедры русского, родных языков и лингводидактики, ГБОУ ВО «Ставропольский государственный педагогический институт»;

Луговой Дмитрий Борисович, канд. филол. наук, доцент кафедры русского, родных языков и лингводидактики, ГБОУ ВО «Ставропольский государственный педагогический институт» (Ставрополь)

Лингвокультурологический и прагматический потенциал текстов народов Северного Кавказа (**онлайн**)

Титова Ольга Владимировна, канд. филол. наук, науч. сотр. отдела филологических исследований Удмуртского института истории, языка и литературы УдмФИЦ УрО РАН (г. Ижевск)

О развитии удмуртской лексикографии в начале ХХI века (**онлайн**)

Магерамова Юлия Юрьевна, канд. филол. наук, доцент, зав. научно-методической лабораторией национальной культуры и национального языка, МОГАУДПО «Институт развития образования и повышения квалификации педагогических кадров» (Магадан)

Лингвистическая ситуация на Крайнем Северо-Востоке России на рубеже XX – XXI веков

15.00 – 15.15 – Кофе-брейк

Абызова Резеда Равиловна, канд. филол. наук, ст. науч. сотр. Центра истории и теории национального образования, Институт истории им. Ш.Марджани АН РТ (Казань)

Галимжан Ибрахимов – күренекле тел галиме

Лебедев Эдуард Евгеньевич, канд. филол. наук, ст. науч. сотр., Чувашский государственный институт гуманитарных наук (Чебоксары)

Н.И. Ашмарин – ученый и педагог (**онлайн**)

Орешкова Юлия Александровна, магистр истории, нач. отдела использования документов, организационной и методической работы ГКУ РХ «Национальный архив» (Абакан)

Жизненный и творческий путь известного просветителя хакасского языка К.С. Тодышева (**онлайн**)

Мухамедов Шухрат Бахронович, канд. ист. наук, доцент, главный специалист, Институт развития туризма при Министерстве туризма и спорта Республики Узбекистан (Ташкент)

Исмаил Гаспринский и открытие «новометодных» школ в Туркестанском крае (**онлайн**)

Арушанова Манушак Сергеевна, искусствовед, экскурсовод, Научно-просветительский мемориальный комплекс им. Первого Президента Республики Узбекистан Ислама Каримова при Президенте Республики Узбекистан (Ташкент)

Особенности языковой стилистики в поэзии Р. Такташа (онлайн)

Игнатенко Нина Николаевна, ст. методист научно-методической лаборатории национальной культуры и национального языка, МОГАУДПО «Институт развития образования и повышения квалификации педагогических кадров» (Магадан)

Письменность эвенов: традиции и современное состояние

Шарипова Айгуль Айратовна, аспирант, Институт языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова АН РТ; специалист по учебно-методической работе, Институт международных отношений Казанского федерального университета (Казань)

Фонетическая вариативность ойконов РТ: правовое регулирование и лингвистический аспект

Хакназаров Саидмурод Хамдамович, канд. геолого-мин. наук, зав. отделом социально-экономического развития и мониторинга, Обско-угорский институт прикладных исследований и разработок (Ханты-Мансийск)

Изучение и преподавание родных языков в школах Октябрьского района Югры: общественный взгляд (онлайн)

<http://татаровед.рф>